

УДК 338.3:665.1

О. А. Єременко, канд. с.-г. наук, доцент, зав. кафедри рослинництва ім. проф. В. В. Калитки, **О. В. Онищенко**, аспірант, **І. М. Пушкарьов**, аспірант, **А. О. Веренчук**, аспірант, **А. О. Федосова**, асистент кафедри рослинництва ім. проф. В. В. Калитки

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь, Україна

E-mail: ok.eremenko@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ПЕРЕРОБКИ ОСНОВНИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

У світовому виробництві харчової рослинної олії перше місце належить соєвій олії, друге – пальмовій, третє і четверте – соняшнику і ріпаку. Велику роль у загальному обсязі виробництва харчової рослинної олії відводять арахісовій, бавовняній та оливковій олії.

Збільшення валового збору олієнасіння та виробництва з нього рослинної олії вирішує деякі проблеми продовольчої програми. По-перше, це найбільш швидкий та економічний шлях якісного покращення задоволення потреб населення енергетичними продуктами харчування. По-друге, рослинна олія набуває значення як сировина, одержання якої дає змогу господарствам вирішувати проблему забезпечення паливно-мастильними матеріалами, запчастинами та іншими засобами виробництва. По-третє, це рішення гострої проблеми корму для худоби. Так, при переробці насіння одержують цінні концентровані продукти (макуха і шрот), крім того, хрестоцвітні олійні (ріпак, суріпиця, гірчиця) універсального використання і дають можливість отримувати до 30–35 т/га високобілкової зеленої маси.

Соняшникова олія знаходиться на першому місці в експорті України. Так за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, її частка становить майже чверть від експорту усієї продукції (23,7 %). Інша олійна культура – соя, яка знаходиться на четвертому місці займаючи 1/20 частку в

експорті (5,2 %). Насіння ріпаку знаходиться у топ-20 на 6-му місці, маючи майже 4 % від частки експорту.

З кожним роком об'єми насіння олійних культур для переробки на олію зростають (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура переробки насіння основних олійних культур на олію, тис. т (2012–2017 рр.)

Рік	Культура		
	Соняшник	Ріпак	Соя
2012	7955	5	340
2013	7854	4	410
2014	9833	96	604
2015	9920	240	683
2016	10640	340	980
2017	12950	250	1050

Тільки за останні шість років обсяги переробки насіння олійних культур збільшилися: соняшнику в 1,6, ріпаку – 50, сої – 3,1 рази. Це зростання призвело до зміни у розподілі посівних площ аграрного сектора України. Проте, воно відбувалося екстенсивним шляхом, а рівень урожайності майже не змінився. Стрімке зростання посівних площ під рядом стратегічних культур аграрного сектора країни потребує поглибленого осмислення як реальних можливостей, так і віддалених його наслідків для екології та фітосанітарного стану агроценозів.

Стабільно високий попит на олію, що перевищує пропозицію та високий рівень цін на продукцію – це два основні фактори, які, головним чином, продовжують здійснювати вплив на формування ринку олійних культур.